

הציץ מרצה גם על האכילות, שמשום כך נחשב שבשר הקרבן ושיירי המנחה כאילו הם כשרים (ע"פ רש"י בסוגיא, ותוס' ע"א ד"ה נימא, ומהרש"א כאן ושם).

קסבר רבי יהושע הציץ מרצה על העולין, שמודה רבי יהושע שהציץ מרצה על טומאת האימורים העולים להקטרה על המזבח (רש"י), שלמרות שבפועל אסור להקטירם בטומאה, אבל ריצוי הציץ מועיל שיחשבו כאילו הם כשרים לענין הכשר זריקת הדם [וכעין מה שמצינו לענין 'ציץ מרצה על אכילות' (ראה לעיל ע"א ד"ה הציץ)] (מקדש דוד קדשים כו, ג, וחזו"א או"ח קכו, ל, בדעת רש"י יומא מו, א), שריצוי הציץ מועיל רק לענין הכפרה [היינו זריקת הדם, או הקטרת קומץ המנחה] ולא לענין הקטרת האימורים (מקדש דוד שם). ויש סוברים, שהציץ מרצה על העולין גם לענין שיכול להקטירם לכתחילה (ראה רבנו חננאל; מאיר, וכן דעת תוס' ביומא שם. וראה בחזו"א שם).

פי אמר רבי יהושע נמי דקעינן תרתי בזה (במנחות לא אפר, שביסוד הדבר צריכים לעולם 'תרתי' [שמלבד עצם עבודת המתיר, צריך שתהא אכילת אדם או אכילת מזבח], אלא שהקטרת קומץ המנחה כוללת 'תרתי', שכיון שהיא מוקטרת על המזבח, הרי היא נחשבת גם לעבודת המתיר וגם לאכילת מזבח [בניגוד לדם הקרבנות, שזרק על המזבח ואין זה נחשב לאכילת מזבח] (ראה קהלות יעקב נח, ופשט ועיון).

ובתירוץ זה של הגמ' מיושב איך מקריבים את העומר בטומאה, שהציץ מרצה על הקומץ הקרב על המזבח. אכן, עדיין לא נתיישבה הקושיא משתי הלחם, שהרי אין בהם שום חלק הקרב על המזבח, ואין בהם ריצוי ציץ, ואין מותר להביאם ולהניפם בטומאה [אלא שגם בלא קושיא זו, הגמ' דוחה את התירוץ באופן אחר] (תוס' ד"ה עומר וד"ה קסבר).

כאן דיעבד, שמודה רבי יהושע שבדיעבד הקרבן כשר גם כשאין הבשר קיים (רש"י), והיינו בין כשנטמא הבשר ובין כשאבד, שהדין ש'אם אין בשר אין דם' לא נאמר אלא פעם אחת, ובענייני קדשים כל דבר שלא שנה עליו התנבא, אינו מעבד (תוס' רעק"א ז, ה), ויש מפרשים, שרק לענין נטמא הבשר כשר הקרבן בדיעבד, שלענין דיעבד הציץ מרצה גם האוכלים, אך אם אבד הבשר, נפסל הקרבן גם בדיעבד (ראה תוס' ר"ד).

או שנספסל בנגיעת טבול יום (רש"י), העושה את הקדשים לדרגת 'רביעי' (ראה רמב"ם אבות הטומאות י, ג), ודרגת טומאה זו נקראת 'פסול' ולא 'טומאה', כיון שאינה מעבירה את הטומאה הלאה (הקדמת הרמב"ם לטהרות, ד).

או שיצא חוץ לקלעים - שיצא בשר של קדשי קדשים חוץ לחומת העזרה [שדינה שיהיה לקלעים שהיו במשכן] ונפסל בכך, כפי שנלמד מהכתוב (ויקרא י, יח) 'אל הקדש פנימה' (רש"י לעיל לה, ב, ע"פ גמ' להלן פב, א).

הך דפסולת דיעבד משמע - שלשון המשנה 'כמידת רבי יהושע פסולה', משמע שנפסלה בדיעבד. אכן, אין זה עיקר שאלת הגמ', שהרי מפורש בברייתא שרבי יהושע מתיר בדיעבד, אלא עיקר השאלה היא מלשון משנתנו, שמשמעה שחמשה דברים באים לכתחילה, וכפי שממשיכה הגמ' (מהרש"א להלן עח ע"א).

ואי כתב רחמנא שלמים הוה אמינא אדרבה דאית בהו שתי אכילות, שזו חומרא בקרבן שיש בו גם אכילת מזבח וגם אכילת אדם (ראה תוס' ד"ה שאין), והדבר נחשב חומרא רק לענין דינים התלוים בבשר, כמו בנדון זה שאנו עוסקים בו, שהכשר הבשר משפיע על זריקת הדם [ואולם לענין דינים הנוגעים לעצם הקרבן, בודאי שעולה חמורה יותר, שכולה כליל לגבוה] (טורי אבן חגיגה יא, ו).

מיבעי ליה שאין הבשר מותר באכילה עד שיזרק הדם, שכתוב זה מלמד שיש איסור עשה באכילת בשר הקרבן קודם זריקת הדם, ובמקומות אחרים מביאה הגמ' פסוקים נוספים המלמדים על איסור לאו ומלקות (ראה מכות יז, א - יח, א, ורש"י שם יח, א ד"ה הכי, וראה עוד סנהדרין סג, א ומצפה איתן שם). אכן, לולא הפסוקים האוסרים זאת, היה מקום לומר שהאיסור שחל על בשר הקרבן משעת הקדשו (ראה רש"י ד"ה דם), ניתן כאשר נתקבל דם הקרבן מדין 'כל העומד להיזרק כזרוק' (שפת אמת; משך חכמה דברים יב, יז).

ומה אימורין דכי ליתנהו לא מעקבי כי איתנהו מעקבי, שכל עוד אימורי הקרבן עומדים להקברה, הקרבתם מעכבת את אכילת בשר הקרבן (רש"י), ואין זה רק איסור על הגברא לאכול את הבשר קודם הקטרת האימורים, אלא הקרבת האימורים היא בגדר 'מתיר' לאכילת הבשר [רק שנאמר תנאי בדיון זה, שאם האימורים אינם עומדים להקברה, הבשר ניתן גם ללא הקטרתם], ומשום כך אפשר ללמוד מהקטרת האימורים לזריקת הדם [שהרי הדם הוא 'מתיר', ואם האימורין אינם בגדר 'מתיר', אם כן ודאי שצריך פסוק מיוחד לדם] (הגר"ז מנחות יג, א, בדעת הרמב"ם, ראה שם שהוכיח כדבריו מסוגיתנו, וראה דעות נוספות בביאורנו לעיל נט, ב ד"ה והא כמה).

השתא - עכשיו שהוכחנו שדברי רבי יהושע ש'אם אין בשר אין דם' נאמרו לא רק בקרבן עולה [כאמור בפסוק שהביא רבי יהושע 'ועשית עולותיך הבשר והדם'], אלא גם בקרבנות שיש בהם אכילת אדם [כפי שהוסיפה הגמ' על דברי רבי יהושע, מהפסוק 'ודם זבחין ישפך' וגו'], ממילא קשה על המשנה המכשירה קרבנות ציבור שיש בהם אכילה, למרות שבשרם אינו נאכל (אור חדש).

לימא מתניתין דלא קריבי יהושע וכו', שמאחר שבשביל הכשר הקרבן צריכים שהציץ ירצה על הטומאה [כפי שהגמ' סבורה כעת בדעת רבי יהושע שטומאה דחווה בציבור], וכיון שסבור רבי יהושע שהציץ מרצה רק על החלק המכפר שבקרבן, היינו הדם הנזרק על המזבח או קומץ המנחה המוקטר על המזבח, ולא על האכילות [ולפי הבנת הגמ' כעת גם האימורים בכלל זה], וכיון שסובר עוד, שאין זורקים את הדם ואין מקטירים את הקומץ כאשר בשר הקרבן או שיירי המנחה אינם כשרים ועומדים לקיום מצוותם, אם כן קשה, איך מקריבים קרבנות ציבור בטומאה. אכן, לדעת רבי אליעזר שזורקים את הדם ומקטירים את הקומץ גם כאשר בשר הקרבן ושיירי המנחה אינם כשרים ועומדים לקיום מצוותם, אם כן מובן איך מקריבים קרבנות ציבור בטומאה, משום שדי בריצוי הציץ על החלק המכפר [ובכך מובן היתר ההקברה בכל הקרבנות הנזכרים במשנה, מלבד שתי הלחם שאין בהם חלק מכפר, ואם כן לא שייך בהם ריצוי ציץ], וגם משום שלדעתו